

ביקורת חברתית ופוליטית מתחלפת במעבר בין עברית ליידיש ובחזרה

יניב שמעון גולדברג¹

תקציר

מאמר זה יעסוק במערכונו של אפרים קישון 'לפי רצון'. מערכון זה עבר שלושה גלגולים טקסטואליים ותרבותיים מרכזיים. הביצוע הראשון שבו יעסוק המאמר יהיה ביצועם של צמד השמוליקים סגל ורודנסקי שעבורם נכתב המערכון. הגלגול השני יהיה הביצוע ביידיש של הצמד דז'יגאן ושומאכר, והגלגול השלישי הוא עיבודו של יוסי בנאי למערכון "המוסד" (הידוע יותר בשם קלראשו) עבור שלישיית הגשש החיוור. מטרת מאמר זה היא לבחון כיצד אותה בדיחה משתנה בהתאם לתרבות קהל השומעים והשקפת העולם של המחבר/מעבד, במעבר בין תרבות לתרבות ומשפה לשפה, תוך שהיא משקפת תהליכים חברתיים, תרבותיים ופוליטיים שהתרחשו בחברה בישראל באותו הזמן, דרך הקצנתם עד כדי גיחוך.

מילות מפתח

אפרים קישון, דז'יגאן ושומאכר, הגשש החיוור, יוסי בנאי, הומור, ביקורת חברתית

¹ ד"ר יניב שמעון גולדברג, החוג למשפטים, המרכז האקדמי פרס, והמרכז ללימודי יידיש ע"ש רנה קוסטה, המחלקה לספרות עם ישראל, אוניברסיטת בר אילן. goldbees@walla.co.il